

ALKOTÓHÁZAK ÚJJÁSZÜLETÉSE

Hódmezővásárhelyi Alkotóház

Vásárhelyen az intézménnyé válás kezdete Kurucz D. István festőművész nevéhez fűződik, aki 1953-tól Tükör utcai szülői lakóházát bocsátotta alkotóházként a vendégművészek rendelkezésére. Az Alkotóház és művésztelep vezetője Almási Gyula Béla festőművész és városi tisztségviselő lett 23 éven keresztül, egészen 1976-ban bekövetkezett halálig.

Helyi kezdeményezésre a Budapesti Képzőművészeti Főiskola nyaranta a növendékeinek gyakorlatot rendelt el a Szabó Iván szobrászművész vezette művésztelepen.

A művésztelep erősödésének köszönhetően az Alkotóház kinőtte magát. Az Alap 1963. szeptember 4-én megvásárolta a Virág utca 3. szám alatt lévő házingatlant dr. Wirth Márton belgyógyász főorvostól, aki a művészek nagy barátja volt. Az új alkotóház a mai napig alkotási lehetőséget, továbbá szállást és vendéglátást nyújt az alkotóművészek számára.

Az alkotóházat 1976. szeptember 15-től Fodor József festőművész vezette 29 éven át feleségével, Zsuzsannával együtt, 2005-ben történt nyugdíjazásukig.

A művésztelepek bezárásával és a központi támogatás megszűnésével a ház kihasználatlanul állt volna, ha az akkori városvezetés ezt felismerve a művészekkel együtt el nem indítja 1998-ban a szimpóziumok sorát.

Művésztelep

Az alkotóházak mellett a munka másik fontos helye a Művésztelep (volt kollektív műterem), mely 1966. november 20-án került átadásra. Építésének indoka az volt, hogy a korábbi közös műterem – amit Plohn József fotográfus hagyott a városra azzal a kikötéssel, hogy a fiatal tehetségeknek műterem lehetősége legyen – városrendezési okok miatt szanálták. Az új létesítmény az akkori Művészeti Alap kezelésébe került át napjainkig azon feltétellel, hogy a mindenkor a műteremmel nem rendelkező művészek kapjanak itt alkotási lehetőséget havi térítési díj ellenében.

Mártélyi Alkotóház

Valamikor a mártélyi Tisza-parton dolgozott Tornyai János, Endre Béla, Rudnay Gyula és még számos jelentős művésznünk megörökítve műveikben a tájat a benne élő emberekkel. A Mártélyi Alkotóházat 1956-57. évben a Városi Tanács építtette a Képzőművészeti Alappal közös fedezeti forrásból. Amikor az épület elkészült, a város átadta az alapnak. Nyaranta évtizedek óta a művészek és a művészet paradicsoma.

Rekonstrukció

A központi szervezet sorsfordító változásokon ment keresztül az elmúlt tíz év során.

2012-ben Közalapítványból Közhasznú Nonprofit Kft.-vé alakult. A cég alapítója és tulajdonosa a Magyar Állam, képviselője a Nemzeti Erőforrás Minisztérium, a nemzeti erőforrás miniszter.

Az átalakulás maga után vont sok veszteséget is, közülük számomra a legfájóbb pont, a Tornyai örökében létrejött Mártélyi Alkotóház bezárása volt. 100 év művészeti törekvéseire került lakat. Az évekig tartó bezártság miatt a ház állaga romlásnak indult és a művészek szomorúan figyelték évről évre a pusztulást. Mérőföldkövet jelentett, amikor a jelenlegi vezető dr. Hóvári János főigazgató munkába állása utáni első látogatása kapcsán felismerte, hogy sürgős változtatásokra lesz szükség. A felsőbb vezetés és a közös akarat eredményeként 2015-ben a MANK felújított Mártélyi Alkotóháza ismét megnyitotta kapuit.

A MANK megalakulása óta egyik legjelentősebb előrelépéseként elindította az alkotóház- és művésztelep-rekonstrukciós programot.

HÓDMEZŐVÁSÁRHELYI ALKOTÓHÁZ ▲ DÍSZÍTŐELEM ÉS ▼ FELÚJÍTOTT PINCE

FOTÓ: HERBST RUDOLF

A Magyar Alkotóművészeti Közhasznú Nonprofit Kft.(MANK) 2015-től kezdte el az alkotóház rekonstrukciós programjának részeként a Hódmezővásárhelyi Alkotóház, Művésztelep és a Mártélyi Alkotóház felújítását.

A MANK legfőbb célkitűzése, hogy hatékonyan működő alkotóművészeti szolgáltatási rendszert építsen fel, amelyet egy gazdaságosan üzemeltetett ingatlanvagyon támogat. Így ezen belül célja a tulajdonában lévő alkotóművészeti célú ingatlanvagyon felújítása és működtetésének racionalizálása. A felújítást követően az alkotóművészek továbbra is a MANK Magyar Mecénás Programján (MPP) keresztül, jelentős támogatással, azaz az önköltségi/teljes ár 40 százalékáért vehetik igénybe az alkotóházakat.

Szerencsésnek érzem magam, hogy tíz éve részt vehetek az Alkotóházak és a Művésztelep életében. A családom élete szorosan összefonódott a kultúrával és ezen keresztül a művészettel. Könnyű volt ilyen háttérrel a munkámra hangolódnom. Közeli kapcsolatom alakult ki a művészekkel és a várossal együttműködve.

Az alkotóház-vezetői munka különleges körülmények között talált meg. Egy napon felhívott messze szakadt földink, aki a családunk barátja. Elmesélte, hogy a szomszédjában lakik a Magyar Alkotóművészeti Közhasznú Nonprofit Kft. jogelődjének a Magyar Alkotóművészeti Közalapítványnak a vezetője. Az egykori igazgató tudta, hogy hódmezővásárhelyi illetőségű a szomszédja, ezért hozzá fordult a tanácsalanságával. Régóta kerestek a megüresedett alkotóház-vezetői posztra egy embert, aki ismeri a helyi művészeket és kapcsolatot tud teremteni a MAK szervezet és a városvezetés között. Barátunk megkérdezte, hogy ismerem-e erre a feladatra alkalmas személyt. Megígértem, hogy utánajárok. A hallottakat elmeséltem édesanyámnak, aki néhány másodperc leforgása alatt nekem szegezte a kérdést: – Vállalnád?

2006 óta szinte egyggyé váltam a munkámmal és a házakkal. A művészek különleges világba kalauzoltak, ez arra ösztönzött, hogy a lehető legtöbbet segísem a munkájukat. Három épület tartozik a felügyeletem alá, három funkcióval. A Virág utcai Alkotóház a belváros szívében régi békebeli polgári hangulatban, műemléki környezetből körülölelve fogadja a művészeket. Másik egység a Kohán György utcai Művésztelep az ott alkotó, bérlő művészekkel. Végül az alkotás mellett a pihenni és feltöltődni vágyóknak a Mártélyi Alkotóház, mely a Tisza holtágának lehangulatosabb pontján helyezkedik el.

www.herbstfoto.hu

A Nemzeti Kulturális Alap támogatása, az EMMI által biztosított forrás, és a MANK saját bevételei révén valósulhatott meg a hódmezővásárhelyi házak rekonstrukciója. A budapesti D.V.M. Construction Fővállalkozó Kft. és a Gyulai Bozó-Architektúra Kft. kivitelezőinek szakszerű munkájával indult el a felújítás. Az épületek korszerűtlenek és rossz műszaki állapotúak voltak. Mindkét ház teljesen megújult kívül-belül, felújításra és megerősítésre kerültek a tetőszerkezetek, új burkolatok kerültek beépítésre, teljeskörű műszaki felújítást végeztek gépészeti és elektromos modernizációval.

Magam sem hittem, hogy a mártélyi bázis mellett, egy éven belül a két másik helyszín is megújul. Izgalommal álltam neki lehetőségeimhez képest a munkának, hogy a házak minden körülmények közt megőrizhessék az évtizedek alatt kialakult szeretett miliójüket.

A Virág Utcai Alkotóház kapcsán legfontosabbnak a „vásárhelyiség” megőrzését tartottam szem előtt, lokálpatriótaként a helyi értékek megjelenése mellett kampányoltam. A homlokzat kialakításakor megmaradtak a helyi művészek által megtervezett kerámiák, amelyek a ház belső tereinek a díszítő elemeit jelenítik meg. Antik bútorokkal van berendezve a ház, a mendemonda szerint még a sárospataki várból is származhat némelyik darab. Fontos előrelépés, hogy a bútorokhoz illő lámpák kerültek elhelyezésre, melyek egyedi tervezésű, 100%-ban kézműves magyar termékek. A kapualj 1900-as évekbeli díszítése egy vásárhelyi vállalkozó segítségével megmenekült a pusztulástól.

Legnagyobb fegyvertény a kihasználatlan romos pince közösségi térré alakítása lett. A házhoz közel, több feltáratlan pincelejárát és alagút is van a Belvárosi Katolikus Templom és Károlyi ház között, így elmélekedéseimben sokszor vontam párhuzamot az eltemetett pincejáratok és a ház pincéje közt. A felújítás lebonyolítására Békés megyéből érkeztek a kivitelező mesteremberek. Számukra kézenfekvőbbnek tűnt, hogy az általuk birtokolt homokfűvott békési téglá, megfelel a pince kibélelésére, nekem nem volt kérdés, hogyha tégláról van szó, csakis egy fajta jöhet szóba, a híres hódmezővásárhelyi pecsétes téglá. Azt gondoltam, könnyű dolog lesz összegyűjteni néhány raklapnyi téglát, de tévedtem. A világhálón keresztül osztottam meg a felhívásomat, és a helyiek rendkívüli segítségben részesítettek. Kaptam felajánlásokat, jártam nagyon sok helyen a téglák után kutatva. Végül nehézségek árán összegyűlt az ezer darab, és egy kedves helyi gyűjtő révén ritkán előforduló téglákkal is bővíthetett a paletta. A ház hódmezővásárhelyi hangulatát csaknem negyven fajta pecsétes téglá őrzi.

A Művésztelep teljesen újjászületett és új funkcióval bővült, egy kiállító közösségi tér jött létre. Modern falai közé melegséget vitt a helyi mester által épített kályha hangulata. Hőszigetelték az épületet, kicserélték a nyílászárókat, és sor került a teljes gépészet cseréjére is. Négy műterem várja a művészeket, amelyből háromban pályázati úton kiválasztott művészek alkothatnak kedvezményes bérleti díj fejében, a negyedik pedig közösségi műteremként funkcionál. A kiadatlan műteremben rendezhetők kiállítások, és azoknak a művészeknek, akik az alkotóházban szállnak meg lehetőségük lesz nagyobb méretű alkotásokat készíteni. Működésük és részleges használatára is.

A szobák és műtermek elnevezésével azok előtt tisztelgünk, akiknek jelentős szerepe volt a házak és a művésztelep kialakulásában. Az alkotóházban Tornyai János, Endre Béla, Szabó Iván, Kurucz D. István, Almási Gyula Béla és dr. Wirth Márton szoba, a Művésztelepen Fejér Csaba, Fodor József, Csikós András és Szalay Ferenc műterem került kialakításra.

Hálás vagyok azért, hogy mindhárom komplexum egyszerre született újjá, amire eddig nem volt példa. A vásárhelyi és mártélyi művészeti életnek az alföldi művészet kialakításában mindig jelentős szerepe volt.

Mezei András „József Attila-díjas” magyar író, költő, szerkesztő 1997. november 11-én keltezett levelében a következőket írta:

„A Hódmezővásárhelyi Festőiskola a magyar kulturális örökség része. A hódmezővásárhelyi kis alkotóházacska annak epicentruma. A Mártélyi alkotóház a maga mivoltában is országosan fontos bázisa évről évre azoknak a képzőművészeknek, akiket az a táj ihlet és barátságokkal, kötődéseikkel odatartoznak.”

Feladatom, hogy „örtüzként” vigyázzam a lángot a munkám, a városom és elsősorban a művészek érdekében.

Remélem, a megújult Alkotóházak és a Művésztelep a több évtizedes hagyományainknak megfelelően a jövőben is a kortárs képző- és iparművészek alkotótevékenységét szolgálhatja, hozzájárulva a magyar alkotóművészet, valamint a „Vásárhelyi Iskola” fejlődéséhez, továbbéléséhez.

□ Rapcsák Katalin

HÓDMEZŐVÁSÁRHELYI ALKOTÓHÁZ

FOTÓ: MÁDOS GÁBOR

MÁRTÉLYI ALKOTÓHÁZ A HOLT-TISZA FELŐL

FOTÓ: MÁDOS GÁBOR

MŰVÉSZTELEP

FOTÓ: BENÁK KATALIN